

PROCEEDINGS
OF THE
THIRTEENTH SCANDINAVIAN CONFERENCE
OF
LINGUISTICS

EDITED BY

LARS HELTOFT
AND
HARTMUT HABERLAND

DEPARTMENT OF LANGUAGES AND CULTURE
ROSKILDE UNIVERSITY

1996

Proceedings of the 13th Scandinavian Conference of Linguistics

Table of Contents

GRAMMATICAL TOPICS

Eisenberg, Peter: <i>Syntaktische Funktionen und semantische Rollen: Subjekt, direktes und indirektes Objekt im Deutschen</i>	07
Jill Burstein: <i>Stress Test. Distinguishing Nominal Compounds (N) from N-bars</i>	27
Kersti Börjars: <i>Walks like Morphology, Talks like Morphology</i>	37
Karl Erland Gadelii: <i>Languages without Functional Categories? Some Observations on a Fragment of Vietnam Pidgin French</i>	55
H. Götzsche and M. Götzsche: <i>EFA(XC). A computer Program for Topological Analysis in Danish and Swedish Syntax</i>	71
Peter Harder: <i>On Content and Expression in Syntax</i>	83
Michael Herslund and Per Durst-Andersen: <i>Prepositional Objects in Danish</i>	93
Lisbeth Falster Jakobsen: <i>Sentence Intertwining in Danish</i>	109
David Lipscomb: <i>The Redundancy of Rules in Eskimo</i>	123
Victoria Rosén: <i>Analysing What's Not There: the GB Treatment of Empty Pronouns in Chinese</i>	135
M. Trevor Shanklin: <i>A Syntactic Analysis of Negative Interrogatives</i>	147

HISTORICAL TOPICS

Jens Høyrup: <i>Sumerian: The Descendant of a Proto-Historical Creole?</i>	157
Ludovica Koch: <i>'Fire kindles on Fire'. Knowledge and Experience in the Poetic Edda</i>	177
W. Schumacher: <i>Post-Contact Change in the Easter Island Language</i>	185

PHONOLOGY

Lorna Gibb: <i>How Do Your Long Vowels Grow?</i>	191
Jan Katlev: <i>Interlinguistic Hypospeech: "Natural", Intersystemic or what?</i>	199
Jan-Olof Svantesson: <i>Glides in Mongolian Phonology</i>	209

SOCIOLINGUISTICS AND ANTHROPOLOGICAL LINGUISTICS

Gunnstein Akselberg: <i>Development within the Sociolinguistic Paradigm</i>	217
Dennis Day: <i>Methods and Talk</i>	225

PRAGMATICS AND DISCOURSE ANALYSIS

Jens Allwood: <i>On Dialogue Cohesion</i>	235
Lars Heltoft: <i>Topics in Danish and in Universal Pragmatics</i>	251
Paul McIlvenny and Pirkko Raudaskoski: <i>The Mutual Relevance of Conversation Analysis and Linguistics: A Discussion in Reference to Interactive Discourse</i>	263
Görel Sandström: <i>When-Clauses in Narrative Discourse</i>	279
Päivi Sihvonen-Hauteccœur: <i>Whose Words Are These? Quotations in Spoken French Data</i>	291
Ole Tøgeby: <i>Modfokus</i>	305

COMMUNICATION AND TEXT ANALYSIS

Henning B. Andersen, Agnes van Daele and Ole Ravnholt: <i>Some Aspects of Communication in Work Contexts</i>	319
Uwe Geist: <i>Tekstens puls. Om popularisering af videnskab</i>	337
Charlotte Jørgensen: <i>Persuasion in Public Debate</i>	347
Brynja Svane and Niels Ole Bernsen: <i>Communication Failure and Mental Models</i>	357
Orla Vigsø: <i>Moderately Speaking. Aspects of a Swedish Electoral Campaign</i>	373

APPLIED TOPICS

Hans Arndt: <i>Towards a Syntactic Analysis of Danish Computer Corpora</i>	381
Maija Grönholm: <i>Semantisk ekvivalens mellan finska och svenska och lexikaliska fel i finskan hos svenskspråkiga till följd av inekvivalens</i>	395
Birgitte Jacobsen: <i>Reading and Writing Greenlandic</i>	407
John Sören Pettersen: <i>Rebus Interpretation of Ancient Writing Systems</i>	421

NEUROLINGUISTICS WORKSHOP

Elisabeth Ahlsén: <i>Activity-based Communication Analysis of Aphasia</i>	429
Hans-Jürgen Eikmeyer: <i>Structuring Phonological Space with Self-Organizing Maps</i>	437
Richard Janney and Horst Arndt: <i>The 'Central Organizer' Concept: A Neurological Contribution to Linguistics?</i>	449
Matti Laine et.al.: <i>Mental Representation of Nouns in Finnish: Evidence from a Single Aphasic</i>	465
Inger Moen: <i>Production and Perception of Word Tones (pitch accents) in Patients with Left and Right Hemisphere Damage</i>	473
Jussi Niemi, Jürgen Tesak and Päivi Koivuselkä-Sallinen: <i>Telegraphic Style and Agrammatism in Finnish and German</i>	483

The 13th Sc
Roskilde in
(in particula
conversation

The 1992
series in at
linguistics, i
of the organ
ideas in Sc
represent fur
School of 1
traditions, s

The only
Potsdam). I
sides: for fo
aspect as w
Content ana
expressed in
demand for

The funct
Falster Jako
formal orien
Göttsche, V
and Ole Ned
submitted fo

Sociolinguis
Dennis Day.
Tove Skutna

Modfokus

Ole Togeby (Nordisk Sprog og Litteratur, Aarhus Universitet)

ris: Les

nas, Fl. (ed.),
28.

Coulmas, Fl.
pp. 255-309.
parlé 4, 175-

ris: Hachette.
peech in oral

français des

nd American
rect and Indi-

ns rapportées
ln. Berlin: de

e en scène de
nal L'analyse

Grundlaget for denne artikel er følgende antagelser om mening og information. En tekst er ikke blot et udtryk der har et indhold for en person i en erkendelsessituation, men også et middel for afsenderen til at overføre information til modtageren i en kommunikationssituation. Med tekstens **indhold** foreligger der for en sprogbruger en **mental model** over en situation fra virkeligheden eller forestillingen. Tekstens indhold bæres hovedsageligt af de semantiske kombinationer af ordstammer af substantiver, verber, adjektiver og præpositioner.

Med tekstens **information ændrer** afsenderen modtagerens **mentale model**, dvs. modtagerens billede af den omtalte situation. Det kan ske ved at afsenderen tilføjer informationer til modtagerens mentale model på områder hvor der ikke er nogen informationer, sammenføjer eksisterende informationer, eller sletter og omorganiserer informationer på områder hvor der allerede er nogen. Tekstens information bæres af alt det som afsenderen gør manifest, og den struktureres hovedsagelig af de syntaktiske relationer, dvs. relationer af rækkefølge og afhængighed, mellem bøjningsendelserne, og af de grammatiske småord: konjunktioner, nogle præpositioner, pronominer og artikler. Organiseringen af denne information kaldes tekstens **informationsstruktur**.

For at ændre modtagerens mentale model må afsenderen 1) **henvise til** og få modtageren til i sit verdensbillede at identificere og genkende den mentale model (den del af verdensbilledet) som skal ændres, og 2) **meddele** ændringen, dvs. **tilføje, sammenføje eller omorganisere** information i denne model.

Afsenderen henviser modtageren til en mental model ved at **nævne emnet** for meddelelsen, dvs. tid og sted, og de personer og omstændigheder som hun **forudsætter** allerede **kendt** og erkendt af modtageren. Afsenderen ændrer dele af modtagerens mentale model ved at **meddele** hvad hun anser for **relevante** ændringer for modtageren; afsenderen tilføjer oplysninger til modtagerens situationsbillede ved **nyfokus** på informationer, sammenføjer informationer ved **identitets-fokus**, omorganiserer information fra to forskellige omtalte situationer ved **modsætningsfokus**, og sletter information ved **nægtet fokus**. De grammatiske tegn og ordenes rækkefølge i sætningen angiver så hvilke informationer der i den givne kommunikationssituation er det nævnte emne, nyfokus, identitetsfokus, modsætningsfokus eller benægtet.

Kommunikationssituationen består (ud fra et informationsteoretisk synspunkt) af 1) modtagerens mentale model, M(m), dvs. hvad modtageren allerede

ved og kender til emnet, 2) afsenderens mentale model, $A(m)$, og 3) afsenderens opfattelse af modtagerens mentale model, $A(M(m))$; afsenderen kan jo nemlig kun på grundlag af 3) $A(M(m))$ nævne hvad hun mener allerede findes i 1) $M(m)$, og meddele det som er i 2) $A(m)$, men ikke i 1) $M(m)$. Og man kan kun beskrive **kommunikation** ved **modellen om informationernes gensidige tilgængelighed** på følgende måde: Hvis afsenderen ved en vellykket kommunikationshandling overfører mening til modtagerne, må nødvendigvis følgende være tilfældet:

- a. Meningen med det nævnte emne (i bestemt form) er tilgængelig for begge parter (dvs. A er opmærksom på den, M bliver opmærksom på den, A ved at M er opmærksom på den, M ved at A er opmærksom på den ... osv. så længe som nødvendigt).
- b. A kender den information som hun meddeler og fokuserer på.
- c. A er klar over at M ikke kender den meddelte information.
- d. A antager at M foretrækker at kende den nye information frem for ikke at kende den.

Hvis (1) kommunikerer vellykket, må (2) også gælde:

- (1) Der står et lys på bordet
- (2) a. 'Bordet' er tilgængelig information for begge parter (dvs. A er opmærksom på 'bordet', M bliver opmærksom på det, A ved at M er opmærksom på det, M ved at A er opmærksom på det ... osv. så længe som nødvendigt),
 - b. A antager at 'der er et lys på bordet',
 - c. A er klar over at M ikke ved at 'der er et lys på bordet', og
 - d. A antager at M foretrækker at kende til 'lyset' frem for ikke at kende til det.

Hvis nogen af de 4 betingelser ikke er opfyldt, hverken kan eller vil afsenderen vellykket overføre meningen med sætningen til modtageren.

I det følgende
ud som følg
forudsætning

SÆTNING	
emne	fokuseret s
	indhold1
	indhold2
	kerne
	v k at
Så	ville Petra
	Har havde
	S at Petra

- vil afsenderen

SÆTNING													
emne	fokuseret sætning								sit				
	indhold1							ny-fo-kus1					
	indhold2						ny-fokus2						
	kerne					nyfokus3							
	v	k	at	n1	a					v	sa	at if vob ma	hoved-vb vp
Så	ville Petra						ikke	følge børnene	hjem				
	Han havde							sagt	til	hende			\$
	\$ at Petra ikke ville							følge børnene	hjem				

FIG. 2

På dette grundlag er det så muligt at lave en grammatik over reglerne for informationsstruktur i 7 principper:

1a) Princippet om ytringens relevans

Information er **relevant** proportionalt til den for modtageren ønskelige kontekstuelle effekt ved optimale ræsonnementer, og omvendt proportionalt til de omkostninger der er gået med afkodning og ræsonnement; jo mere ønskelig kontekstuel effekt, des mere relevans; og jo større omkostningerne des mindre relevans.

På grundlag af denne relative bestemmelse af relevans, kan man definere den nødvendige og tilstrækkelige relevans for kommunikation således:

1b) Princippet om ytringens optimale relevans

Afsenderen har valgt **den optimale relevans**, hvis det som afsenderen med intention gør manifest for modtageren, 1) er tilstrækkeligt til at sikre korrekt tolkning af intentionen hos modtageren, 2) er relevant nok til at det er omkostningerne værd for modtageren at foretage en ræsonnerende tolkning, og 3) er den korteste måde at kommunikere informationerne på.

1c) Princippet om meddelelsens relevans

Al informationsoverførsel foregår efter princippet om **relevans**: Det betyder:

- a) at afsenderens **henvisning til emnet** sker så **økonomisk** som muligt (dvs. at der henvises med den svageste formulering som er **tilstrækkelig** for en tydig henvisning og genkendelighed, og at afsenderen til emnet altid **underforstår** 'som jeg ved du genkender'),
- b) at afsenderens **meddelelse af det som relevant fokuserede** er så **effektiv** som muligt (dvs. at der fokuseres på den stærkeste formulering som er **sand**, og at modtageren ud fra dette til den fokuserede information altid kan **underforstå**: 'og kun det'. Det betyder
- c) at afsenderen **meddeler som sande** (ved deduktion) de mindre informative alternativer til fokus, og
- d) **underforstår** (ved abduktion) at de mere informative alternativer til den fokuserede information, **ikke er sande** eller relevante.

EMNE & NEUTRAL & FOKUS:

F>> EMNE & NEUTRAL & INTERPOLATIONER

IKKE>> EMNE & +ALTERNATIV

IMPL>> EMNE & *ALTERNATIV

('F>>'
ikke at
at det e
'IMPL>
'mere i
er info
Manife
have st
den val
Hun ha
'2', 'et
'5', 'me
afsende

2) Pri
Den,
ytring
delels
delels
omsta
er for
henvi
mode
med
emne
- a)
gener
det c
subj-
- b)
(relat
eller
(se p
- c)
sætte
- d)
- e)
sætn

3) P
Fork
foru
infor

reglerne for

en ønskelige
proportionalt
rent; jo mere
nåkostningerne

definere den

senderen med
sikre korrekt
til at det er
ende tolkning,
å.

: Det betyder:
n muligt (dvs.
skellig for en-
et altid under-

er så effektiv
som er sand,
id kan under-

mindre infor-

nativer til den

('F>>' angiver: 'afsenderen forudsætter med ytringen:...', 'IKKE>>' angiver: 'afsenderen ønsker ikke at fremsætte den information at...' og grunden kan enten være at hun ikke kan stå inde for at det er sandt, eller at hun ikke kan stå inde for at det er relevant og i modtagerens interesser; og 'IMPL>>' angiver: 'afsenderen implicerer som sandt at ...'. At informationen X er 'stærkere' eller 'mere informativ' end Y, er den samme relation som at X 'implicerer' Y, dog kun hvis X og Y er informationer om det samme emne, dvs. alternativer som 'fokus' til samme nævnte emne. Manifeste ytringer består af EMNE & NEUTRAL & FOKUS. I kolonnen for FOKUS kunne der have stået en række alternative informationer af enten større eller mindre informationsværdi end den valgte (større informationsværdi vises med tegnet '+', mindre med tegnet '*'). Eksempel: - *Hun har 3 børn* har informationsstrukturen: '[Hun] har 3 børn'. Det fokuserede har alternativerne '2', 'et par' som er mindre informative end '3', i forhold til de faktiske forhold, og '4', '5', 'mange' og 'for mange' som er mere informative end '3'. Modtageren antager nu at afsenderen med ytringen bl. a. underforstår: IKKE>> '4' og implicerer: 'hun har 2 børn'

2) Princippet om ytringens emne

Den, som regel nævnte, information som frontstilles, er markeret som ytringens **emne**, dvs. det som ytringen tager udgangspunkt i og som meddelelsen handler om. Ved først at nævne et stykke information som meddelelsens **emne**, henviser afsenderen modtageren til tid, sted, personer og omstændigheder for en situation som er den baggrund på hvilken meddelelsen er forståelig, fordi det forudsættes kendt og anerkendt af modtageren. Med henvisning til emnet får afsenderen modtageren til at identificere den mentale model som med meddelelsens informationer skal ændres. [Emnet] noteres med kantede parenteser. Som hovedregel er følgende informationer ytringens emne:

- a) sætningens grammatiske subjekt (som med undtagelse af subjektet i generiske sætninger og avisoverskrifter er i bestemt form) og ord som *der* og *det* der henviser bredt til en kendt situation, placeret på den grammatiske **subj**-plads i grammatikken, eller:
- b) det led der står på **emne**-pladsen, dvs. enten omstændighedsangivelser (relationelle adverbier eller ledsætninger der udtrykker tid, sted, omstændighed eller betingelse), eller rolleled (andre end subjektet) der står som kontrastemne (se princip 9!).
- c) Information som, fordi den er kendt, blot nævnes, frontstilles ikke men sættes til højre for **subj**-pladsen ved spørgsmål og
- d) på **n3**-pladsen ved *det*-konstruktioner og
- e) ved *det*-kløvning, hvor den nævnte information udgør størsteparten af sætningens information (og fokus kan være bestemt form).

3) Princippet om fokus

Fokus er den del af informationen i en ytret sætning som er en nødvendig forudsætning for forståelsen af de følgende sætninger, dvs. den del af informationen som forudsættes af en eller flere sætninger i det følgende.

Samme sætning kan således have forskelligt fokus i forskellige kontekster.

Fokus kan kendes på at det er den del af sætningen som - i sammenhængen med de tilstødende sætninger - rammes af en eventuel nægtelseslogiske kraft (falder inden for dens scope).

A. Fokus falder som nyfokus på det yderste fokusérbare rolle-led - hvis der ikke er særlige grunde til andet (se punkt E).

B. Det yderste rolle-led er det sidste valente led til sætningens omsagn, undtagen i tilfældene nævnt under C.

C. Med nægtelsestesten ser man at adjektiver er yderligere information end det substantiv det lægger sig til, og at mådesadverbier er yderligere information end det verbum det lægger sig til.

D. Følgende ledtyper er ikke fokusérbare: nominaler i bestemt form, attitudeadverbier, parentetiske led (herunder relativsætninger); det ses ved nægtelsestesten.

E. Særlige grunde til noget andet er:

a: identitetsfokus efter kopulativer; her falder fokus altid på prædikativet - også hvis det er bestemt form; det gælder *det*-kløvning, *hv*-kløvning og almindelige indentitetsomsagn.

b: modsætningsfokus med et kontrastled og et modfokus som også kan være et led i bestemt form eller et frit led (altså et ikke-rolle-led); modfokus rammes af nægtelsens logiske kraft, men kontrastledet er det hvortil der kan underforstås: 'og kun det'. Modfokus findes ved parallelismer ml. to sætninger, frontstillet rolleled, overspecifikation af subjektet, relationsadverbialer eller meningsytringsverber eller ved ekstra stærktryk.

3a) Princippet om nyfokus

Afsenderen garanterer at det blandt den meddelte (ubestemte) information som står længst til højre på **nyfokus**-pladserne 1-3 er **ny og relevant information** i forhold til modtagerens mentale model over emnet; det er omsagnets yderste ubestemte led, dvs. det som forudsætter de andre led i omsagnet og som ikke forudsættes af andre.

Nyfokus noteres med dobbelt understregning. I nyfokus står således:

- a) mådesadverbialer på **ma2**-pladsen,
- b) bundne (valente), umiddelbare og middelbare, rolleled (som ikke er bestemt form) på **n3**-pladsen: genstandsled, hensynsled, omsagnsled til grundled, og omsagnsled til genstandsled, rolle-1 ledet (det egentlige logiske

subjekt)
kløvning
- c) ver
ubestem
- d) det
altså ikk

4) Princ
Afsende
ikke yd
for det
ytringer
fokus' og
a) - ved
og på v
b) - ved
henvise
c) - ved
eller pe
substan
'hvorfor
er præ

5) Princ
Modtag
princip
- a) at b
som mu
- b) at
muligt,
sammen

6) Princ
Når afs
des i m
rede ke
fokus;
Ved kl
led der
eller (v
a) M

kontekster.
- i sammen-
el nægtelses

ed - hvis der

ens omsagn,

rmation end
ligere infor-

form, attitu-
det ses ved

ædikativet -
kløvning og

m også kan
-led); mod-
r det hvortil
ismer ml. to
t, relations-
yk.

mation som
nformation
nets yderste
og som ikke

således:

om ikke er
ed til grund-
ige logiske

subjekt) i passivkonstruktioner efter *af*, og i *der*-konstruktioner og *der*-kløvning (sætninger der reelt er emneløse og derfor kaldes **tetiske**),
- c) verbet (funktionsverbum + hovedverbum eller - hvis der ikke er andre ubestemte led længere til højre, hoved verbet alene) på **vp**, **vf2** eller **vf1**,
- d) det yderste ubestemte led i en ledsætning der er bundet rolleled, men altså ikke i relativsætninger.

4) Princippet om underforståelser ved nyfokus

Afsenderen garanterer og underforstår at den nyfokuserede informationen, og ikke yderligere information blandt det som afsenderen kender til, er relevant for det efterfølgende, og angiver dermed hvilken retning de efterfølgende ytringer vil tage; dette noteres (i petit og 'enkelt citationstegn') med: 'og kun fokus' og ved underforståede spørgsmål, svarende til forskellige typer af fokus:

- a) - ved fokus på verber i datid der betegner **processer eller begivenheder**, og på verber + *at*-infinitiv er spørgsmålet: 'og hvad så? - (nr.)';
- b) - ved fokus på **bundne rolleled** er spørgsmålet: 'og hvad med det? - (nr.)' (*det* henviser til det fokuserede eller evt. til hele omsagnet);
- c) - ved fokus på tilstande dvs. tilstands-verber, verber i historisk præsens eller perfektum, modalverber + 0-infinitiv, adjektiver, mådesadverbialer og substantiver som omsagnsled (klassifikationssætninger) er spørgsmålene: 'hvorfor det? - (nr.)', 'hvordan det? - (nr.)' eller 'og følgelig? - (nr.)' afhængigt af om det er præmis eller konklusion.

5) Princippet om det relevante abstraktion

Modtageren går ud fra at **afsenderens valg af abstraktionstrin** sker efter princippet om **relevans**; det betyder

- a) at betegnelsen for det **nævnte emne** er valgt så økonomisk, dvs. **abstrakt** som muligt (dog ikke mere abstrakt end at ordet henviser entydigt), og
- b) at betegnelsen for **fokus** er valgt så informativt, dvs. **konkret** som muligt, (dog ikke mere konkret end at modtageren stadig kan forstå det i sammenhæng med emnet).

6) Princippet om identitetsfokus

Når afsenderen ønsker at sammeføje to stykker information som allerede findes i modtagerens mentale model, angiver afsenderen at en (som regel) allerede kendt information er identisk med det nævnte emne, dvs. **identitetsfokus**; det sker ved kløvning, pseudokløvning, identitetsomsagn og spørgsmål. Ved kløvning og identitetsudsagn falder identitetsfokus på det (ofte bestemte) led der står på **n3**. Ved spørgsmål fokuseres der på *hv*-ledet på **e**-pladsen, eller (ved ja-nej-spørgsmål) på verbet på **v1**-pladsen.

- a) Med **det-kløvning** fokuserer afsenderen en (som regel) allerede kendt

og derfor blot nævnt motivgenstand på **n3** efter *det er ...*, og identificerer den herved med en rolle i resten af udsagnet der forudsættes på **o**-pladsen; ved denne identifikation udelukkes det at noget alternativ til fokus skulle kunne opfylde rollen. Ved kløvning underforstås der altså: 'kun',

b) Med **hv-kløvning** (pseudokløvning) identificerer afsenderen en rolle i det udsagn som forudsættes i *hv*-sætningen på **n1**-pladsen med den (som regel) kendte og derfor blot nævnte information der står på **n3** efter *...er....* Ved *hv*-kløvning underforstås der et 'faktisk', fordi afsenderen underforstår at modtageren forventer at identiteten netop ikke gjaldt. Efter en kløvning står der 'INGEN HENVISNING HERTIL' fordi der ikke underforstås noget spørgsmål som besvares i det næste. En kløvning har karakter af konklusion og afsnitsafslutning.

c) I **identitetsomsagn** identificerer afsenderen en kendt og derfor blot nævnt motiv genstand på **n1** med en anden kendt og derfor blot nævnt motivgenstand på **n3** ved hjælp af et kopula-verbum (som enten betyder 'er' eller er et funktionsverbum der fungerer som tidsbøjning for et verbalsubstantiv) som ikke i sig selv kan bære sætningens fokus. Fokus falder således på det bestemte omsagnsled på **n3**.

d) **Spørgsmål** er en opfordring fra afsenderen til modtageren om at identificere sandhedsværdien (i ja-nej-spørgsmål) eller en rolle eller omstændighed (i *hv*-spørgsmål) i et ellers forudsat kendt udsagn.

7) Princippet om modfokus

Afsenderen omorganiserer (modstiller) flere stykker information i modtagerens mentale model ved både at fokusere på ét led, **modfokus** (som kan kendes ved nægtelsestesten, og som i dette tilfælde også kan være led i bestemt form og frie led (ikke-rolle-led)), og med **kontrastledet** <NOTERET MED STORE BOGSTAVER I SPIDSE PARENTESER> at angive de inskrænkninger under hvilke modfokus skal opfattes, nemlig ved kontrastemne (a-b), overspecifikation (c) og modsætningstryk (d):

- a) **parallel frontstilling** på **emne**-pladsen af samme type omstændighedsangivelse i to sætninger,
- b) **frontstillet rolleled** (dog ikke subjekt) på **emne**-pladsen,
- c) **overspecifikation** (overkonkretisering i forhold til hvad der er nødvendig for henvisning) af kontrastledet, nemlig subjektet (på **subj**-pladsen), meningsytrings-verbet på en **vf**-plads, eller relationsadverbialer der angiver alternative semantiske rum.
- d) **ekstra stærktryk** på kontrastledet, noteret ved accent ai'gu,

Ved modfokus vil underforståelsen af: 'og kun det' ikke gælde fokus, men det fremhævede kontrastled, mens nægtelsens kraft stadig rammer fokus. Det betyder at sætningen står i underforstået modsætning til en (udtrykt eller

udtrykt
fokus;
modfokus
men b

EKSEMPL
I det føl
under fol
renteser)
følgende
kus, *KL*
sætning
klassifika

1. HV
- (2-)
2. [En
selvføl
klas
3. [Det
4. [Inc
- blandir
- tændrø
5. [Ste
- tapakse
6. og [
- til biler
7. [det]
8. [På
- rundt u
- det de to
9. og [
- hjul driv
- 8), INGEN
10. me
- drives ru
- K

ficerer den
adsen; ved
ulle kunne

rolle i det
som regel)

... Ved hv-
år at mod-
ng står der
ål som be-
og afsnits-

derfor blot
blot nævnt
etyder 'er'
ng for et
okus falder

ren om at
rolle eller

ormation i
fokus (som
være led i
NOTERET
angive de
ntrastemne

dighedsan-

nødvendig
, menings-
alternative

is, men det
fokus. Det
ltrykt eller

uudtrykt) sætning med kombinationen af modsætningerne til kontrastled og fokus; dette noteres med: MODSAT>> 'modsætningen til kontrastledet & modsætningen til modfokus'. Syntaktisk parallelisme, ekstra stærktryk og overspecifikation kan, men behøver ikke, at være sammenfaldende.

EKSEMPLER

I det følgende anføres forudsætninger, implikationer og underforståelser (herunder fokusspørgsmål) med henvisning til andre sætninger i teksten (i runde parenteser) og det princip der har været brugt i hver enkelt sætning anføres med følgende forkortelser: *NF* = nyfokus, *IF* = identitetsfokus, *MF* = modsætningsfokus, *KL* = kløvning, *T* = tilstand, *P* = process, *R* = rolleled, *REL* = relativsætning, *SP* = spørgsmål, *UF* = udtalte forudsætninger, *klas* = klassifikationssætning, *inkorp* = inkorporerende verbum.

1. HVORDAN BILEN KØRER IMPL>> 'bilen kører (2-10) (sætningsemne) 'hvordan? (2-)
2. [En afgørende betingelse for at komme nogen vegne med bilen (1)] er selvfølgelig at få hjulene i gang eller drevet rundt. 'hvad er der med det?' (3) NF-klas
3. [Det (2)] sker ved hjælp af motoren. 'hvordan det?' (4) IF-T, inkorp
4. [Inde i motoren] bevæges nogle stempler op og ned, når en passende blanding af luft og benzin (eller andet brændstof) antændes af gnister fra tændrørene. 'og hvad så?' (5) NF-P
5. [Stemplerne bevægelse op og ned = (4)] ændres ved hjælp af en krumtapaksel til en roterende bevægelse, 'hvad er der med bevægelsen?' (6) NF-R
6. og [denne roterende bevægelse = (5)] føres videre gennem kobling og gear til bilens ene hjulpar, 'og hvad så?' (8) NF-P
7. [det] man kalder de drivende hjul 'hvorfor det?' (1) NF-T
8. [På en <FORHJULSTRUKKET> bil] er det de to forreste hjul, der drives rundt U>> 'de bageste hjul drives ikke rundt' (= 10), MODSAT>> 'på en baghjulstruktet bil er det de to bageste hjul' (= 9) INGEN HENVISNING HERTIL KL, MF
9. og [på en <BAGHJULSTRUKKET> bil] er det de to bageste, U>> 'de forreste hjul drives ikke rundt' (= 10), MODSAT>> 'på en forhjulstruktet bil er det de to forreste hjul' (= 8), INGEN HENVISNING HERTIL KL, MF
10. mens [det <ANDET> hjulpar] blot triller med. MODSAT>> 'det første hjulpar drives rundt' (8-9) MF

Køreskolens teoribog 1989

Bord dæk dig

1. [For længe siden] levede der en Skrædder, 'hvad er der med skrædderen?' (2) NF-R
2. [som] havde tre Sønner, men kun en eneste Ged. 'og følgerig?' (3) NF-T
3. [De] skulle alle sammen leve af Geden Mælk. 'og følgerig?' (4) NF-T
4. og [derfor] maatte den fodres godt. 'hvorfor det?' (3) NF-T
5. [Hver Dag] trak en af Sønnerne den ud paa Marken for at græsse. 'og hvad så?' (6) NF-P
6. [En Dag] førte den <ÆLDSTE> søn Geden ind paa Kirkegaarden, MODSAT>> 'den næstældste søn et andet sted' (senere i historien) MF
7. [hvor] der voksede en Mængde saftige Planter. 'og hvad med dem?' (8) NF-R kvantorglidning
8. [Her] fik den Lov at løbe rundt og æde, alt hvad den kunde. 'og hvad var følgen af det?' (9) NF-T, inkorp
9. [Da det blev Aften], spurgte Sønnen: neustisk glidning
- 10 "Ged, [er] du mæt?" SP
Grimms eventyr: *Bord dæk dig, guldæsel og knippel af sækken*, Kbh. MCXLVIII (!)

Cellekrigen

1. [Døgnet rundt] udkæmpes der drabelige slag 'og hvad med det?' (2) NF-R i vores krop.
2. [<Det>] skal vi være glade F>> 'det er vi ikke' U>> 'hvorfor det?' U>> andre krige er vi ikke glade for (3) MF-T, UF for.
3. Det er derfor U>> 'der er ikke nogen anden grund til det', 'INGEN HENVISNING HERTIL' KL>, at vi som regel er raske.
4. [Kroppen] er slagmark for en stor 'og følgerig? (5)' hær af soldater - immunforsvaret -, der skal forsvare os mod ydre og indre fjender' NF-T.
5. immunforsvaret 'INGEN HENVISNING HERTIL', apposition
6. [Slaget] indledes når en af immunsystemets ædeceller støder på en fjende 'og hvad er der med dem?' NF-R.
7. [Det] kan være en bakterie eller en virus. 'INGEN HENVISNING HERTIL' KL [der er trængt ind i kroppen].
8. [Det] kan også være en kræftcelle, miljøgifte, tobakstjære eller asbest 'INGEN HENVISNING HERTIL' KL, F>> 'virus, kræft og miljøgifte har samme virkning', UF
9. [Når ædecellen møder en fjende som f. eks. en forkølelsesvirus], begynder den at spise 'og hvad så?' NF-P den fremmede.
10. Men der sker også noget andet 'hvad med det?' (11) NF-R, 'spiser virus' og 'noget andet' har samme effekt, men 'noget andet' er vigtigere, UF.
11. [Når fjenden er fortæret] sidder der nogle små stumper 'hvad er der med

dem?' (12)
12. [Det
13. en s
forsvare
14. [Sig
15. [De
hjælpec
16. [sor
17. [Bla
at genke
spist af
18. [Nu
stikker
19. [De
det', 'hvc

1. [De
tynde 'l
2. Allig
fattelse
MEN>> '
planern
3. Men
udstrak
'hvorfor
afgifter
4. Det
arbejds
5. [Fo
ELLERS
6. for |
forveje
7. mer
omgæe
'hvordan
8. idet
9. [Fo
harmo

dem?' (12) NF-R fra fjendecellen på ædecellens overflade.

12. [Det] er antigenerne 'og hvad med dem?' IF-R,

13. en slags kemiske fingeraftryk, som fortæller 'og hvad så?' (14) NF-P immunforsvaret, at der er fjendtlige organismer i kroppen. 'AT-STN KENDT INF'

14. [Signalet] opfanges af andre celler 'og hvad med dem?' (15) NF-R

15. [Det] er nogle U>>'ikke alle' 'hvad med dem?' (17) IF af immunsystemets hjælpeceller

16. [som] hele tiden cirkulerer 'og følgerig?' (17) NF-T rundt i blodet.

17. [Blandt disse milliarder af hjælpeceller] er der nogle få, som er i stand til at genkende 'og følgerig?' (18) NF-T antigenet fra netop den fjendecelle, der blev spist af ædecellen.

18. [Nu] sætter hjælpecellen sig fast 'og hvad så?' (19) NF-P på de antigener, som stikker ud af ædecellens overflade.

19. [Det] er signalet til, at immunforsvaret skal indlede F>> 'de har ikke indledt det', 'hvorfor det?' (?) NF-T, UF krigens næste fase.

Kræftens Bekæmpelse nr. 25 marts 1990

1. [De økonomiske argumenter for dybtgående integration i EF] er meget tynde 'hvorfor det?' (3) NF-T, 'og følgerig?' (2) NF-T

2. Alligevel F>> 'tynde argumenter overbeviser normalt ikke', UF er det en udbredt opfattelse, at der ikke er nogen vej uden om tilslutning ELLERS>> 'tynde argumenter', MEN>> 'en form for tvang', UF, U>> 'der er en vej uden om tilslutning' til integrationsplanerne, dvs. det indre marked og den økonomiske og monetære union.

3. Men F>> 'små effektivitetsgevinster er ikke tvingende', UF [nu, hvor vi i forvejen har udstrakt frihandel], er der kun små U>> 'effektivitetsgevinster er ikke store' (4) UF, 'hvorfor det?' (4-5) NF-T effektivitetsgevinster ved harmonisering af skatter og afgifter eller ved en møntunion.

4. Det er muligt at deltage intensivt 'og følgerig?' (3) NF-T i den internationale arbejdsdeling som suveræn nationalstat, som bl. a. Sverige og Norge gør det.

5. [Fordelen ved EFs indre marked] er ikke, at der indføres frihandel ELLERS>> 'ingen vej uden om' (2) 'MEN>> 'at den bliver reel' <10>

6. for [<DET>] har MODSAT>> reel fri handel har vi ikke' MF, 'følgerig?' (5) NF-T vi i forvejen,

7. men F>> 'eliminering af hindringer er bedre end frihandel' UF at mulighederne for omgåelse af frihandelsaftalerne gennem tekniske handelshindringer elimineres 'hvordan det?' (8) NF-T 'og følgerig?' (3) NF-T,

8. idet [enhver grænsekontrol] ophæves 'og følgerig?' (8) NF-T,

9. [For at opnå denne <BESKEDNE> fordel] er det nødvendigt at harmonisere skatter og afgifter MODSAT>> 'for en stor fordel er det ikke nødvendigt at

harmonisere', MF, 'hvordan det?' (10) NF-T.

10. F.eks. F>> 'afgiftsækning er harmonisering' skal [afgiften på en pakke cigaretter] sænkes 'hvorfor det?' (9) NF-T med et beløb af størrelsesordenen 9 kr. og på en flaske whisky med 60 kr.

Hans Aage: *EF er som en færge med et bildæk uden opdelinger.*
Information 24-25/3 1990 side 7

1. [Indgangen fra Vesterbrogade til Westend] var en smal port 'og hvad med den?' (2) IF-R mellem en elegant møbelforretning og en lille snusket avisiosk.

2. [I hjørnet til højre lige når man var kommet ind ad porten], lå der en opgang 'og hvad med den?' (3) NF-R.

3. [<VESTERBROGADE> MODSAT>>'Westend' 69 MODSAT>>'med andre numre' (4) MF.

4. [Og først derefter] F>> 'Westend burde begynde straks' <BEGYNDTE> MODSAT>>'69' Westend numrene MODSAT>>'Vesterbrogadenumrene' (3) MF

5. [Indehaveren af møbelforretningen] ejede hele 'og følgerig?' (6-7) NF-T ejendommen.

6. [<PÅ 4. SAL>] MODSAT>>'på andre etager' lå den klublejlighed MODSAT>>'andet' (7) MF, hvor jeg havde boet de første år jeg var i København.

7. [Lejligheden nedenunder på <3.> sal] MODSAT>>'på 4. sal' var indrettet til lysbadeklinik MODSAT>>'klublejlighed' (6) MF

8. [Lægen der havde klinikken] var specialist i fysiurgiske sygdomme 'og følgerig?' (10) NF-T.

9. [Han] var gammel 'og følgerig?' og havde ikke fulgt med tiden 'MEN>>' var blevet gammeldags' (13), ELLERS>>'specialist' (8).

10. [<LIGE EFTER KRIGEN>] MODSAT>>'nu' (13) var klinikken mondæn og meget besøgt MODSAT>>'måske ikke besøgt?' (13) MF

11. også F>> 'kendte mennesker er mondæne' UF af kendte mennesker 'og følgerig?' (10) NF-T,

12. [deriblandt] et berømt skuespillerpar 'og følgerig?' (10) NF-T,

13. [<NU>] MODSAT>>'ikke lige efter krigen' (10) havde patienterne svigtet MODSAT>>'besøgt' (10) MF.

Kirsten Thorup: *Himmel og helvede*. 1982

1. [<I GAMLE DAGE>] MODSAT>>'og i vore dage' (2) fortalte MODSAT>>'fortæller den ikke' (2) MF kirken mennesker, hvilke principper de skulle leve efter.

2. [<I VORE DAGES> 'MODSAT>> i gamle dage' (1) Danmark] betyder kirken

temmeli

3. og [d

4. [Man
'hvad er c

5. [Da

'mennes

6. og

'human

7. [Prob

NF-T hv

8. Det

mennes

9. [<El

'kan man

godt afge

følgelig?

E

1. [Da

discipl

2. [hvc

3. [son

4. Ogs

'hvorfor

5. [son

6. for

7. [Juc

tempel

og våt

8. Jesu

9. [Jes

10. ["I

temmelig lidt MODSAT>> 'fortalte den meget' (1) MF .

3. og [de principper, vi lever efter], er vage 'hvordan det?' (1) NF-T.

4. [Man] kan formodentlig sammenfatte dem under betegnelsen humanisme 'hvad er der med den?' IF .

5. [Da ordet 'humanitet' kom til landet], oversatte man det med 'menneskelighed' eller 'menneskevenlighed' 'og hvad med det?' IF,

6. og [det] er stort set det samme, der menes nu om dage med 'humanisme' INGEN HENVISNING HERTIL' KL.

7. [Problemet] er, at [for at være menneskevenlig] må man vide 'og følgerig?' (8) NF-T hvad der virkelig er venligt over for mennesket.

8. Det vil sige, at man må finde ud af 'hvorfor det?' (9) NF-T, hvad der er menneskets sande natur.

9. [<Ellers>] kan man selvfølgelig ikke afgøre MEN>> 'må lade være', ELLERS>> 'kan man finde ud af det' (8), MODSAT>> hvis man har fundet menneskets sande natur, kan man godt afgøre hvad der er godt, hvad der er godt for det, og fastlægge regler for 'og følgerig?', hvordan menneskene skal opføre sig over for hinanden.

Ebbe Spang-Hanssen: *Humanisme og hornmusik*. 1990

1. [Da Jesus havde sagt det], gik han ud 'og hvad så?' (3) NF-P sammen med sine disciple og over på den anden side af Kedronbækken,

2. [hvor] der var en have, 'og hvad med den?' (3) NF-R

3. [som] han og hans disciple gik ind i 'og hvad så?' (7) NF-P .

4. Også Judas F>> 'Jesus og de andre kendte haven' UF, som forrødte ham, kendte 'hvorfor det?' (6) 'og følgerig?' (5) NF-T det sted,

5. [som] forrødte 'og hvad så?' (7) NF-P ham

6. for [der] mødtes Jesus ofte 'og følgerig?' (4) NF-T med sine disciple

7. [Judas] tog så vagtstyrken og nogle af ypperpræsternes og farisæernes tempelvagter med sig og kom derover 'og hvad så?' (9) NF-P med lygter og fakler og våben.

8. Jesus [som] vidste 'og følgerig?' (9) NF-T alt, hvad der skulle ske med ham,

9. [Jesus] gik ud til dem og spurgte 'og hvad så?' (11) NF-P:

10. ["Hvem] leder I efter?" SP, IMPL>> 'I leder efter nogen' UF :

Det nye testamente i ny oversættelse, Johannes
18, 1989

en pakke
denen 9 kr.

opdelinger.

og hvad med
aviskiosk.
lå der en

tre numre' (4)

JYNDTE>

NF-T ejen-

SAT>> 'andet'

ndrettet til

ne 'og følge-

'MEN>> 'var

ondænen og

ølgelig?' (10)

t MODSAT>>

>> 'fortæller
efter.
ler kirken